



מתיקנות הדף היומי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

**ליומא דהילולא של כ"ק מרן אדמו"ר הרבי
הבאר יעקב מנדבורנה, הרה"ק רבי יעקב
ישכר בער זצוק"ל בן כ"ק מרן אדמו"ר
בעל הדבר חיים רבי חיים מרדכי מנדבורנה
זצוק"ל, נלב"ז ע' באדר תשע"ב**

נער אחד שגדל בבית שאינו שומר תורה ומצוות רח"ל, זכה ב"ה להתקרב לבוראו ולחזור לכור מחצבתו. היה זה לאחר שסיים את שנות שירותו בצבא, והוא מאוד חשש שיקראו לו לשרת במילואים כדרכם. נכנס הלה לרבי הקדוש הבאר יעקב זצוק"ל, וביקש שהרבי 'יוציא' את שמו מהצבא כדי שאלו ישכחו ממנו ולא יקראו לו יותר, כי הוא מאוד רוצה לשבת וללמוד ולהשלים את כל מה שחסר לו משנות ילדותו. הרבי הקשיב לבקשתו, וענה לו: "זה קשה, זה קשה!". אך הבחור לא ויתר והתחיל להפציר שהוא אינו רוצה בשום פנים ואופן לחזור אליהם, ואז בירכו הרבי במילים חמות שאכן יצליח להיפטר מהם ויוכל לשבת ולהגות בתורת ה'.

עבר חודש, והבחור שלנו קיבל צו גיוס למילואים. הוא לקח את המכתב, ונסע לבני ברק למעון קדשו של הרבי. הוא נכנס לקודש פנימה, והראה לרבי את המכתב שקיבל, באמרו: הרי הרבי בידך אותי שלא אצטרך לחזור אליהם... הרבי הסתכל עליו ואמר לו: "לא קיבלת!". הבחור שהיה כבר ספוג באמונת חכמים, פנה לאחוריו ויצא מהחדר. ואכן עברו חדשים, עברו שנים, ואף אחד לא חיפש אותו כלל...

סיפור נוסף היה עם נערה שחזרה לכור מחצבתה, אך אביה שלא היה שומר תורה ומצוות צויה עליה בכל תוקף שתלך לשרת בצבא. מכיון שאביה לחץ עליה מאוד, עלתה הנערה לביתו של הרבי הקדוש הבאר יעקב זצוק"ל לקבל עצה והדרכה מה לעשות. הרבי ישב והקשיב לה, ולאחר מכן הורה לה שתלך ותצהיר בפני הרשויות בצבא שהיא שומרת תורה ומצוות ועל רקע זה היא מבקשת 'פטור' מהצבא. אולם הרבי שלא יודע לאביה מכך. הרבי הוסיף וחיזק אותה במילים חמות שלא תדאג ולא תפחד מאף אחד. ואכן הנערה הלכה והצהירה כאמור, ובאורח פלא שכח אביה מהכל ולא הזכיר לה כלום מענין הצבא. רק לאחר שנה הוא לפתע 'זכר' ושאל אותה מה עם הצבא, וכששמע את מה שהיא עשתה הוא הפטיר כמה מילים של אי שביעות רצון, ויותר הוא לא אמר כלום. לאחר מכן התארסה הנערה עם בחור ירא שמים והקימה בית על אדני התורה ברוח ישראל סבא.

בסוף ימיו עבר הרבי הקדוש הבאר יעקב זצוק"ל ניתוח קשה בראשו. ביום הניתוח התפלל הרבי תפילת שחרית מוקדמת, כשמדי לאחריה הוכנס לחדר הניתוח. למחרת כשהרבי התחיל להתאושש מהניתוח ומההרדמה, הוא פנה אל בנו הרה"צ רבי שמואל שמעלקא שישב לידו ואמר לו: "עוד לא אמרתי עלינו לשבח!..." זה מה שהוא זכר זה מה שהציק לו כל אותו הזמן.

הצדיק הקדוש שהלך כל השנה עם שטריימל

הטהרה הגדולה ביותר

כשהייתי במונטריאל זכיתי להיות בביתו של אחד ממרביצי התורה במונטריאל הגאון הגדול רבי סנדר בלוי שליט"א, שזכה לחבר סדרת ספרים 'אור פניך' על התורה, על פרקי אבות ועל תקופות השנה.

בספר 'אור פניך' על פרקי אבות פרק א' (עמוד נ"א) מצאתי ווארט קדוש, ממש מוירע"ז. וכך הוא מביא: הרבי הקדוש הישמח ישראל מביא, שהרבי הקדוש מוורקא זי"ע אמר את המילים האחרונות לפני פטירתו, **"די גמרא איז די גרעסטע טהרה"** - לימוד הגמרא הוא הטהרה הגדולה ביותר] (ראה

לעיל בגלין 99 פרשת בא, במדור נקודה למחשבה), וכן אמר הרב הקדוש מקרלין, שגמרא הוא מלשון גומרי, דהיינו גחלת, שבלמוד גמרא שורפים את כל הקליפות והטומאות שנדבקו באדם, ומסתלקים כל המסכים המבדילים בין האדם לקונו.

נסיים עם עוד ווארט מהספר. הוא מביא מהרבי הקדוש רבי שמואל מקאמינקא זצוק"ל, שאמר פעם באמצע הטיש: **"א בלאט גמרא נעמט אראפ פון א מענטש א שטיקל בלאטע"** - [דף גמרא מסיר מהאדם חתיכת בוץ]. כי 'בלאטע' מלשון 'בלאט'...

אז שמנה להיות דברים בתורה. אנחנו עכשיו בימי השובבים הקדושים, ועל ידי לימוד התורה, על ידי יגיעת התורה, אנחנו מתקנים את כל מה שצריך לתקן בימי השובבים הקדושים, וכפי שמואב בספרים הקדושים.

(מתוך הפתיחה לשיעור, י"ז טבת, מגילה דף ט')

לימוד פרק 'ואלו מגלחין'

לכבוד לימוד פרק 'ואלו מגלחין' שאנו לומדים השבוע, נביא וורט נאה מרובם של ישראל מרן החתם סופר (בשר"ת חלק ג סוף סימן קכא) ששמעו מפי מורו ורבו בעל הפלאה, אודות לימוד פרק זה.

על הפסוק "יען לא האמנתם בי להקדישני במים לעיניהם" (בפרשת חוקת), אומר המדרש "היה לכם ללמוד עליו פרק אחד או הלכה אחת והיה נותן מימיו" (ע"י ליקוטי פ"ה חוקת תשס"ד).

ופירש הרה"ק בעל הפלאה זצוק"ל, דהנה חז"ל מפרשים על הפסוק "וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים", שמים רומז לתורה, והכוונה היא שהלכו שלשת ימים בלי תורה. ולכן תיקן להם משה לישראל לקרוא בתורה בשני וחמישי. ולפי זה אפשר לפרש גם כאן במעשה דמי מריבה, "ותמת שם מרים ותקבר שם, ולא היה מים לעדה", שהכוונה שלא היו ישראל לומדים תורה, והסיבה לכך, כי מפני מיתת מרים היו משה ואהרן אבלים והיו אסורים בתלמוד תורה, וממילא לא היה להם לישראל ממי ללמוד. אמר להם הקב"ה: אף על פי שאבל אסור בתלמוד תורה, עם כל זה הלכות אבלות מותר לו ללמוד, וממילא **"היה לכם ללמוד פרק אחד"**, הכוונה לפרק ואלו מגלחין העוסק בהלכות אבלות [כי גם אצל אברהם אבינו כבר

מצינו שהיו לו פרקים בתלמוד, כמו שאמרו חז"ל שבמסכת ע"ז היו לו ארבע מאות פרקים], **"או הלכה אחת"** הכוונה להלכה אחת בהלכות אבלות.

ומסיים החתם סופר: "ודברי פי חכם חן, ואסיים בטוב, וה' ישמחנו ויראנו נפלאות מתורתו".

אסמכתא לדברי מרן האבני נזר

בדף היומי (במסכת תענית דף ל' ע"א) למדנו על הדברים האסורים בתשעה באב, ובין הדברים למדנו שם: "ואסור לקרות בתורה בנביאים ובכתובים, ולשנות במשנה בתלמוד ובמדרש ובהלכות ובאגדות... משום שנאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב".

כשהכנתי את השיעור התרגשתי למצוא בכך אסמכתא לדברי הרבי הקדוש שר התורה מרן האבני נזר מסוכטשוב זצוק"ל. מעניין מה היה אומר על כך אבי הצדיק רבי שמואל צבי זצ"ל, שהיה בוטר בכל ווארט של אדמו"ר סוכטשוב.

וכך כותב רבינו האבני נזר בהקדמה לספרו אגלי טל: **"כי זה היא עיקר מצות לימוד התורה להיות שש ושמה ומתענג בלימודו, ואז דברי תורה נבלעים בדמו, ומאחר שנהנה מדברי תורה, הוא נעשה דבוק לתורה"**. עד כאן לשונו הקדוש.

מדברי הגמרא שלנו אנו רואים בפירוש שלימוד התורה הקדושה זה שמחה לאדם. אז יש לנו מפה ראייה להדיא לדברי הרבי הקדוש האבני נזר, שכשהיה לומד את ההייליגע תורה זה משרה עליו שמחה.

(מתוך הפתיחה לשיעור, ח' טבת, תענית דף ל')

זוכה ורואה עתה בשמחתה

למדנו בדף היומי (במסכת תענית דף ל' ע"ב): "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה". וכך סיפר הוד כ"ק מרן הרבי מצאנז שליט"א, ששמע מאביו הרבי הקדוש מרן השפע חיים זצוק"ל, על לקינו הקדוש מרן הרבי הקדוש בעל הישמח משה זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל. כידוע הרבי הישמח משה היה מקונן כל ימיו על החורבן, והציפיה שלו לביאת המשיח היתה בדרגה גבוהה מאוד. עד כדי כך, הוא נהג ללכת גם באמצע השבוע בשטריימל כדי להיות מוכן לביאת המשיח, חוץ מימי בין המצרים, שאז היה הרבי הולך בכובע. עברו שנים, והרבי כבר נשאר עם שטריימל גם בימי בין המצרים עד ראש חודש אב. עברו עוד כמה שנים, והרבי הוריד את השטריימל רק בשבוע שחל בו תשעה באב. וממש בשנותיו האחרונות היה הרבי הולך עם השטריימל גם אז, חוץ מביום תשעה באב עצמו. ופעם הוא אף אמר: "אילו לא התביישתי, הייתי הולך גם בקינות עם השטריימל"...

לימוד
הגמרא
הוא הטהרה
הגדולה
ביותר



מיני מתיקה

בשבת קודש פרשת ויגש, כשהבעל קורא את הפסוק "ותחי רוח יעקב אביהם", נזכרת רבי של אביהם של ישראל מן הרבי הקדוש הבאר יעקב ממבורנה צוק"ל, והייתי צריך להתאפק מלהזיל דמעה. "ותחי" תן חיות לרבי הקדוש רבי יעקב יששכר בער זצ"ל בגני מרומים. איך נתנים חיות לרבי? שדבקים בהייליגע תורה, שדבקים בתורה הקדושה. כמה היה הרבי שמח ומאושר על כך שאני מוסר שיעורי דף היומי ברבים. הרבי מקוצץ היה אומר על הפסוק: "ארור מכה רעהו בסתר", שהפסוק מדבר בתלמיד שעובר עבירה בסתר, ובוז הוא מכה את רבו, כי הרבי מרגיש בחטא שלו... כמה הורט הזה מחייב כל חסיד וכל תלמיד, לעשות נחת לרבי שלו, לתת לו חיות.

הסביר הרבי היטב לב שהגמרא אומרת "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמותיה", לשון הווה. צדיקים זוכים ורואים כבר עכשיו את הגאולה. ובלי זה לא היו הצדיקים הקדושים יכולים באמת לסבול את צער השכינה בגלות. ממילא היה הרבי הישמח משה יכול ללכת גם באמצע אמירת הקניות עם שטרימל, כמה שהרבי קונן על החורבן, גילו לו כבר מן השמים לראות בבנינו, וכלשון הגמרא "זוכה ורואה בשמותיה". (מתוך הפתיחה לשיעור, ח' טבת, תענית דף ל')

אליבא דהלכתא - שאלות בהלכה בסוגיות הדף היומי

השבוע בדף היומי (מועד קטן דף כ"ה ע"א) נלמד שרב הונא התהפכה לו פעם רצועת התפילין וישב על כך 40 תעניות, ורצינו לשאול הלכה למעשה, במי שמוצא באמצע התפילה שהרצועה הפוכה לו, האם הוא חייב להתענות? ואם כן האם הוא חייב להתענות ארבעים תעניות? והאם כשהוא חוזר והופך את הרצועה האם הוא חייב לחזור ולברך שוב ברכה על התפילין?

תשובה שהתקבלה מאת הרב הגאון המפורסם מחשובי הרבנים רבי יצחק מאיר ליברמאן שליט"א, רבה של קהילת בשבילי אורייתא - ווארקא ב"ה, יום ה' לסדר והייתם לי סגולה וגו' תשפ"ב

כבוד מזכה הרבים צנא מלא ספרא פה מפיך מרגליות הרב הגאון רבי אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א בן הגאון החסיד הבלתי נשכח רבי שמואל צבי זצ"ל במענה לשאלתך בענין רצועת תפילין שהתהפכה, ותענית וכפרה, ובענין ברכה כשמיישר הרצועה.

רצועת תפילין שהתהפכה

א' בגמ' מועד קטן (כ"ה). רב הונא יומא חד אתהפיכא ליה רצועה דתפילין ויתבי עלה ארבעין תעניתא. ופירש"י: השחור בפנים, דרצועה שחורה נראה בחוץ הלכה למשה מסיני. והרא"ש (הל' תפילין יב) הביא תשובת גאון, מאן דאפיך רצועה של יד או של ראש מחוייב למיתב בתענית, דפושע הוא וצריך תענית, אבל לחיבו ארבעים תעניות כרב הונא לא, דמרום חסידות הוא עביד. וכתב המעדני יו"ט על הרא"ש (סי' י"ב אות ז') דמשמע מהרא"ש דוקא אם הפכה במזיד, אבל אם נתהפכה א"צ להתענות.

וכ' החיד"א (ברכי יוסף אות ד') בשם תו"ש הגאונים (סי' רפ"ב) שמש"כ הרא"ש דהו"ל כפושע, שהיה לו לתקנה בשעת הנחתה, שהמצוה צריך אדם לכוין דעתו לעשותה, וכ"ש תפילין דדברי קדושה הם, ומביאו כפה"ח (סי' כ"ז ס"ק מ"ט). וכתב הכפה"ח (שם ס"ק מ"ט) שאם תקנם תיכף, אין עליו כלום.

וכתב הא"ר (סי' כ"ז י"ג): מצאתי בגליון מרדכי קטן על קלף, זה לשוני, יתיב בתעניתא, משום דהוי ברכה לבטלה. וא"כ כשהניחה אף שנתהפכה אח"כ, לא הוי ברכה לבטלה. וכן משמע מלשון רבינו ירוחם (נתיב יט ח"ה). וגדולה מזו משמע מינה דאף כשנתהפך בשעת הנחה אם תקנה אח"כ לא מיקרי פושע. ונ"ל דוקא כשלא דיבר בין הברכה ובין התקנה, דאל"כ מ"מ הוי ברכה לבטלה.

וכתב בתשו' פנים מאירות (ח"ג סי' ט') דלפי מנהגו שאומרים אחר הברכה על תפילין של ראש בשכמל"ו, שזה תיקון שלא יעבור על לא תשא, א"כ לא חטא בברכה לבטלה וכו', ומביאו שעת" (סי' כ"ז אות י"ג).

ומהר"י ברונא כתב (סי' קכ"ז) דסיבת תעניתו לא היתה משום חטא, אלא משום שבהתהפכות הרצועה ראה סימן משמים שעליו לחזור בתשובה, ולכן התענה. ויש נפק"מ בין טעם הרא"ש והא"ר, דהתענית הוא משום ברכה לבטלה, לבין טעמו של מהר"י ברונא דהתענית משום סימן משמים, שאם נתהפכה הרצועה בזמן שאין מברכין על הנחת תפילין, כגון בחול המועד (רמ"א סי' ל"א ט"ז ס"ק ב', פמ"ג מ"ז ס"ק ב', אליה זוטא ס"ק א', משנ"ב שם ס"ק ח'), או בתפילין דרבינו תם, או בתפילין של ראש לשיטת השו"ע שאין מברכין עליהם, אז לדעת הרא"ש וא"ר אין צורך להתענות כי לא נעשה ברכה לבטלה, אבל לדעת מהר"י ברונא, עדיין צריך כפרה.

ולכן, אם הרצועה היתה מהופכת משעת הנחתה ותקנה מיד, אין עליו כלום (א"ר הנ"ל). ואם אחרי שהניחם הפוכים, הפסיק בדיבור או בתפלה, ואח"כ סדרם ונמצא שנעשה ברכה לבטלה צריך כפרה (א"ר הנ"ל). ואם בשעת הנחה היתה הרצועה במקומה ואח"כ נתהפכה, אין צורך להניח שוב ולא נקרא פושע, כמ"ש באשל אברהם בוטשאטש, ובס' אות חיים ושלוש (הל' תפילין סי' כ"ז ס"ק י"ז).

ובנוגע לתענית, נראה בפוסקים שהוא רק ממידת חסידות (מג"א סי' כ"ז ס"ק י"ז, משנ"ב שם ס"ק ל"ח), והחיי אדם (כלל י"ד סעיף י"ב) ומשנ"ב (שם) כתבו לפדות התענית בצדקה. אבל בס' שלחן גבוה (א"ר סי' כ"ז ס"ק כ"ב) כ' שהמנהג לא להתענות, שלא מוזכר התענית כלל ברמב"ם ולא בטור ושו"ע. ובס' יפה ללב (א"ר ח"א) מביאו ומוסיף שהירא דבר ד' יסגף עצמו במקצת וכו' או בצדקה פרוק. תשו' ציץ אליעזר (ח"ד סי' כ"ו).

ברכה כשמתקן רצועת התפילין

הנה כשהניח תפילין והרצועה שמשובבת את ראשו נתהפכה, אם תקנו מיד לא יברך שוב, אבל אם כבר התחיל להתפלל, צריך לברך שוב. והגם שלא מצאתי בזה בשו"ע או משנ"ב, אבל מדברי הא"ר הנ"ל נראה ברור שאם הפסיק בתפילה, צריך לברך שנית. ועי' בתשו' ציץ אליעזר (ח"ד סי' כ"ו).

שם לב באמצע תפילת עמידה

ואם באמצע תפילת העמידה שם לב שהרצועה שעל ראשו הפוכה, וזה מפריע לו ומבטל את כוונתו בתפילה, יתקן ויישר את הרצועה באמצע התפילה, כמ"ש בס' ק"ד בשערי תשובה (ס"ק א') ובמשנ"ב (שם ס"ק א'), ולאחר שייסיים תפילת העמידה, ימשמש בתפילין של ראש ויברך, כמ"ש בפמ"ג (א"א סי' כ"ה ס"ק י"ב) ובמשנ"ב (סי' כ"ה ס"ק כ"ו, ובסי' כ"ה ס"ק ג') שבדיעבד יברך אפילו אחר כך, דמצוה שיש לה משך זמן הוא בכלול יומא.

מקולמוסם של הקוראים

לכבוד מורינו המגיד שיעור הגאון החסיד רבי אברהם ישעיהו שליט"א

ראשית תודה על השיעורים המתוקים מדי יום ביומו, כמה מחשבות שעלו לי בזמן שלא הייתם בארץ ישראל.

סיפור נורא ממון האדמ"ר הקוה"ט מבעלזא ז"ע שסיפר זאת למרן האדמ"ר הקוה"ט מבאיאן ז"ע בעת שביקר במעונו בתל אביב, וכך הוא סיפר: בעת שברח מפולין בשנות המלחמה

הלחיצו המקורבים לברוח כמה שיותר מהר באמצע הלילה בתוך אמבולנס. כולם ברחו בבהילות, אבל אז ביקש הרבי באמצע הדרך לעצור את האוטו. המקורבים נבהלו מאד, אך הרבי מבעלזא לא ויתר ויצא החוצה מהרכב להתיישב על אם הדרך. כל המקורבים היו לחוצים: הרי הגרמנים הרשעים ימ"ש בעקבותינו! כך המתין הרבי כמה רגעים ולאחר מכן עלה לרכב ונסע מיד.

סיפר הרבי מבעלזא: לכבוד הרבי מבאיאן אני אספר בפעם הראשונה למה עצרתי. "ווייל מיט א בהלה פארט מען נישט" [בבהלה לא נוסעים], רציתי להתיישב בדעתי, ואחרי יישוב הדעת כבר יכולתי לנסוע.

חשבתי שיש בזה רמז לימי הנסיעה [של המגיד שיעור] לחול' שהתארכו, הקב"ה נתן לנו עוד קצת זמן להתיישב בדעתנו כמה אנחנו זקוקים למגיד שיעור החביב שלנו בדף היומי...

בהערכה, ידידך, חיים וינגרטן, ביתר עילית

מאצרות הפרשה

הרה"ק רבי מרדכי מקוזמיר צוק"ל אמר פעם בשולחנו הקדוש בפרשת תרומה: "ויקחו לי תרומה" בגימטריא "שפע ברכה והצלחה". וסיים: דער אויבערשטער זאל העלפן אלע זאלן האפן הצלחה [הש"ת יעזור שיהיה לכולם הצלחה]. (ספר מאורי אור)

נקודה למחשבה:

התפארת שלמה כותב (פרשת לך לך), שעיקר בריאת העולם היה כדי שייראו מלפניו, שתהיה יראתו ניכרת בעולם, והנה התחלת בריאת העולם היתה מהאבן שתיה, שממנה הושטת העולם (יומא ע"ד ע"ב), ואם כן בודאי שם הוא עיקר המשכת היראה. ולכן המצוה לעלות לרגל לשם, כמו שנאמר שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך, ודרשו חז"ל כדרך שבא לראות כך בא "ליראות", לשון יראה.

לשמיעת שיעורי הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי בקול הלשון חייג: 073-295-1340 | לקבלת העלון בדוא"ל: a0548470661@gmail.com

להרצאות | לשיעורים | להנצחות | לתגובות | לתרומות, ולכל ענין אחר בנוגע לגליון: 054-847-0661